

Vastaus kirjalliseen kysymykseen valtionavustusten hakijoiden taustojen ja soveltuvuuden selvittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 347/2019 vp:

Millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta valtionavustuksia hakevien tahojen soveltuvuus ja rikostaustat alaikäisiin kohdistuvassa toiminnassa selvitetään ja tieto saadaan osaksi avustuspäätöksentekoa ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta avustusten saajien valvontaan ja tarvittaessa avustuksen takaisinperintään myös muihin kuin talousperusteisiin liittyen kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukaan sitä sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Edellä mainituissa ja laissa tarkemmin määritellyissä tehtävissä henkilön tulee rikostaustan selvittämiseksi esittää rikosrekisteriote työnantajan nähtäväksi. Rikostaustan selvittämisen menettely koskee työnantajasta riippumatta kaikkia työsuhteeseen otettavia henkilöitä laissa säädetyin edellytyksin. Menettely koskee vastaavin edellytyksin myös vapaaehtoistoiminnan alalla tapahtuvaa työsuhteessa tehtävää työtä lasten kanssa.

Vuonna 2014 on tullut voimaan laki (148/2014) lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Myös tämän lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja siten edistää alaikäisten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Laissa tarkoitetaan vapaaehtoistehtävän järjestäjällä rekisteröityä yhdistystä, säätiötä tai muuta yksityis- tai julkisoikeudellista oikeushenkilöä taikka yksityistä elinkeinonharjoittajaa, jonka nimissä vapaaehtoistehtävään liittyvä alaikäisille suunnattu toiminta on järjestetty. Vapaaehtoisella tarkoitetaan henkilöä, joka omasta tahdostaan osallistuu tai jonka on tarkoitus osallistua vapaaehtoistoimintaan olematta virka- tai työsuhteessa vapaaehtoistehtävän järjestäjään. Lain mukaan vapaaehtoistehtävän järjestäjän on luotava toimintaansa koskevia ohjeita tai menettelytapoja, jotka ovat tarpeellisia lain tarkoituksen toteuttamiseksi sekä arvioitava ne vapaaehtoistehtävät, joihin valit-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 348/2019 vp

tavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää. Laissa tarkemmin säädetysti vapaaehtoistehtävän järjestäjällä on oikeus pyytää rikosrekisteriotteen vapaaehtoisesta, jos henkilö on antanut siihen etukäteen kirjallisen suostumuksen.

Lakien mukaisista toimenpiteistä vastaa työnantaja tai vapaaehtoistyön järjestäjä. Vaikka työnantaja tai vapaaehtoistyön järjestäjä selvittävät edellä mainitusti henkilön rikostaustaa, ei valtionapuviranomaisella ole oikeutta saada näitä tietoja itselleen valtionavustuksen myöntöharkintaa varten.

Valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään avustusten takaisinperintää koskevista perusteista. Valtionapuviranomaisella on velvollisuus päätöksellään määrätä valtionavustuksen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu valtionavustus takaisin perittäväksi, jos valtionavustuksen saaja on muun muassa käyttänyt valtionavustuksen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty, antanut valtionapuviranomaiselle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan valtionavustuksen saantiin, muutoin olennaisesti rikkonut valtionavustuksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai valtionavustuspäätökseen otettuja ehtoja. Valtionavustusten käyttämistä koskevia säännöksiä on valtionavustuslain lisäksi myös erityislainsäädännössä. Esimerkiksi nuorisolain (1285/2016) 2 §:ssä on säädetty tavoitteet, jotka ohjaavat nuorisolain mukaisten valtionavustusten myöntöharkintaa ja avustusten käyttöä.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on aloitettu selvitykset valtionavustusprosessien kehittämiseksi ja tiedonkulun varmistamiseksi. Epäasiallista tai laissa sanktioitua toimintaa voitaisiin pyrkiä ennalta ehkäisemään esimerkiksi ottamalla avustuspäätöksen ehtoihin maininta siitä, että työnantajan tulee laissa tarkemmin säädetysti vaatia työntekijältä rikosrekisteriote, jos työhön kuuluu pysyväisluonteisesti ja olennaisesti ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Vastaavasti avustuspäätöksen ehtoihin voitaisiin lisätä maininta vapaaehtoistyön järjestäjän vastuusta, silloin kun toiminta on alaikäisille suunnattua, lain mukaisesti tehdä toimintaansa koskevia ohjeita tai menettelytapoja, jotka ovat tarpeellisia lain tarkoituksen toteuttamiseksi sekä arvioitava ne vapaaehtoistehtävät, joihin valittavien vapaaehtoisten rikostausta on tarkoitus selvittää. Valtionavustusten myöntöharkinnan tukemiseksi ministeriössä arvioidaan mahdollisuutta ohjeistuksen laatimiseen, jossa nostettaisiin esiin aikaisempaa vahvemmin myös avustettavan toiminnan sisältöjen ja laadun arviointi. Tiedonkulkua valtioneuvoston sisällä valtionavustuksia koskevassa toiminnassa tulee lisäksi jatkossa edistämään sähköinen valtionavustusjärjestelmä, jonka suunnittelu on aloitettu.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on muun muassa kehittää ja tukea avustuksilla koulutukseen, tieteeseen, kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisotyöhön liittyviä hankkeita.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä ministeriön hallinnonala tekevät vuosittain noin 13 450 myönnettä avustuspäätöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sen hallinnonala arvioivat valtionavustushakemusten laatua, vaikuttavuutta ja muita myöntämisen perusteita jo myöntöharkintaa tehdessään. Tämän johdosta kielteisiä avustuspäätöksiä tehdään vuosittain noin 17 430 kappaletta.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 348/2019 vp

Luvut ovat vuodelta 2014, mutta niiden arvioidaan pysyneen vuosittain suunnilleen samalla tasolla. Nykyisinkin tuettavaa toimintaa pyritään resurssien rajoissa myös seuraamaan valtionavustusten käyttöaikana ja tarvittaessa toimintaan otetaan kantaa. Tästä esimerkkinä on vuonna 2019 tapahtunut erään nuorisojärjestön tuen maksamisen keskeyttäminen ja jo maksetun tuen takaisinperiminen. Ministeriö katsoi, että toiminta ei ollut nuorisolain mukaista.

Helsingissä 13.12.2019

Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen